

ABD’NİN NATO DAİMİ TEMSİLCİSİ:

TÜRKİYE’YE F-35 SATIŞININ GERÇEKLEŞMESİ MÜMKÜN

ABD’nin NATO Daimi Temsilcisi, Büyükelçi Whitaker, CNN’e yaptığı açıklamada, Türkiye’ye F-35 uçaklarının satışının “gerçekleşmesinin mümkün” olduğunu dile getirdi.

ABD’nin NATO Daimi Temsilcisi, Büyükelçi Matt Whitaker, Türkiye’ye F-35 uçaklarının satışının “gerçekleşmesinin mümkün” olduğu görüşünü belirtti.

Whitaker, CNN’e yaptığı açıklamada, Türkiye’ye potansiyel F-35 jeti satışını ve ABD Başkanı Donald Trump’ın bu uçakları Türkiye’ye satma düşüncesini değerlendirdi.

ABD’de üretilen F-35 uçaklarının teknik bilgilerinin Rusya’nın eline geçmesi konusunda Kongre’nin endişelerini anladığını aktaran Whitaker, ancak bu uçakların Türkiye’ye satışına ilişkin “Bence bu, gerçekleşmesi mümkün bir anlaşma. Bunun gerçekleşeceğini düşünüyorum.” ifadelerini kullandı.

Whitaker, Türkiye’deki NATO Zirvesi’ne ilişkin gözlemlerini aktararak, Türk ordusunun “çok kabiliyetli bir müttefik” ve “Batı ile entegre” olduğunu vurguladı.

“Türkiye ile olan bu ilişkiyi daha da güçlendirmeliyiz.”

Matt Whitaker

diyen Whitaker, ABD’nin kırmızı çizgileri olduğunu ancak Trump’ın F-35’lerin Türk ordusuna satışı konusunda “doğru anlaşmanın yapılmasını sağlayacağına” olan inancını dile getirdi.

Whitaker, satışın gerçekleşmesi durumunda teslim sürecinin zamana yayılacağını söyleyerek “Ayrıca, Türkiye

programa geri alınsa ve yasal şartların tümünü yerine getirirse bile bu uçakların hemen yarın teslim edilmeyeceğini biliyorsunuz.” dedi.

Öte yandan, ABD yasalarının Türkiye’ye F-35 satışı konusunda S-400 hava savunma sistemini “bir ön koşul” olarak ortaya koyduğunu aktaran Whitaker, “Başkan Trump’ın

yaptığı şey, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile bu anlaşmayı müzakere etmek.” diye konuştu.

ABD Kongresi 6 yıl önce, hassas verilerin Rusya’nın eline geçmesi riski gereğiyle, Rus hava savunma teknolojisi S-400 füzesine sahip olduğu sürece, Türkiye’nin F-35 programından çıkarılmasını öngören bir yasayı kabul etmişti.

AVRUPA’NIN TRUMP’A KARŞI SİLAHI: DİJİTAL EURO

Avrupa Merkez Bankası dijital euroyu hayata geçirmek istiyor. Hedef, Avrupa’nın ABD merkezli dijital ödeme sistemlerine bağımlılığını azaltmak.

Dijital para birimleri ve kripto paraların mal ve hizmetler için ödeme biçimimizi kökten değiştirmesi bekleniyordu. Ancak 2026’da hâlâ mağazada veya internette alışveriş yaparken çoğunlukla nakit ya da kart kullanıyoruz. Bunun nedenlerinden biri, Bitcoin gibi kripto paraların değerindeki sert dalgalanmalar.

Avrupa Merkez Bankası ise istikrarlı bir dijital para birimi planlıyor. Bu kapsamda dijital euronun hayata geçirilmesi yönünde kritik bir adım atıldı.

Avrupa Parlamentosu (AP) Perşembe günü yaptığı oylamada dijital euroya ilişkin hukuki çerçevenin belirlenmesi amacıyla Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler ile müzakerelere başlanmasına onay verdi. Oylamada 416 milletvekili lehte oy kullanırken 169 vekil karşı çıktı, 22’si ise çekimser kaldı. Dijital euronun nakit euronun yerini alması değil, onu tamamlaması amaçlanıyor. Tüketicilerin mağazada, internette ya da kişiler arasında güvenli biçimde ödeme yapılabilmesi hedefleniyor. Dijital euro Avrupa’nın para politikasından sorumlu kurumları tarafından güvence altına alınacak. Bu planlar, Avrupa için yalnızca dijital bir güncelleme değil, giderek jeopolitik bir gereklilik olarak da değerlendiriliyor.

PARA BİRİMİNDE EGEMENLİK ARAYIŞI

ABD yönetiminin ticaret kurallarını bir anda yeniden yazdığı, bir gecede yeni gümrük vergileri getirdiği ya da yapay zeka ihracatına yönelik kontrolleri sıkılaştırdığı bir dünyada, kendi para biriminin bağımsızlığı giderek daha önemli görülüyor.

Avrupa, halen Visa ve Mastercard gibi ABD merkezli ödeme sistemlerine büyük ölçüde bağımlı. Euro Bölgesi’nde ayrıca Google Pay, Apple Pay veya PayPal gibi akıllı telefonlardaki ödeme hizmetleri de yeni bir bağımlılık katmanı oluşturuyor. Euro Bölgesi merkez bankaları, dijital euro ile ABD’li bu şirketlere alternatif yaratmayı hedefliyor.

Ödeme danışmanlık şirketi PaymentGenes’ten Bas van Donselaar, DW’ye yaptığı açıklamada, “Dünya genelindeki tüm işlemler dolar üzerinden yapılsaydı ve dijital euro olmasaydı, Avrupa Merkez Bankası’nın kendi para birimini yönlendirme kapasitesi kısıtlı olurdu” diyor.

Ticaret ve ödemeler giderek daha fazla internete ve yabancı dijital para birimlerine kayıyor. Dijital euro, para arzının daha iyi kontrol edilmesine, ekonomik krizlere daha etkili tepki verilmesine ve euronun dış soklara karşı korunmasına yardımcı olabilir.

Çin de dijital yuanıyla (e-CNY) bu alanda hızlı ilerleyen büyük ekonomiler arasında yer alıyor. 2020’deki ilk pilot uygulamadan bu yana e-CNY için 230 milyondan fazla bireysel ve yaklaşık 18,8 milyon ticari dijital cüzdan oluşturuldu. Pekin, dijital yuanın geliştirilmesini sürdürüyor, sınır ötesi kullanımını genişletiyor ve hesap bakiyelerine faiz ödemesi-ne de artık izin veriyor.

AVRUPA’NIN FİNANSAL İSTİKRARI TEHLİKEDE Mİ?

Temel sorunlardan biri, dijital euronun tam teşekküllü bir vadesiz mevduat hesabı gibi işlememesi. Aksi halde Avrupa Birliği (AB) bankalarından önemli miktarda mevduat çekilebilir. Örneğin ekonomik kriz dönemlerinde, tasarruflarından endişe eden tüketiciler paralarını dijital euroya aktarabilir. Toulouse Ekonomi Okulu’ndan ekonomist Emmanuelle Auriol, “İnsanların ellerinde tutabilecekleri dijital euro miktarına sınır getirilmezse dijital euro banka hesaplarının yerini alır” uyarısında bulunuyor.

Bunu önlemek için Avrupa Merkez Bankası, bazı güvenlik me-

kanizmalarını öngörüyor. Örneğin dijital euro bakiyeleri için getirilebilecek 3 bin euroluk üst sınır, bu miktarı aşan paranın otomatik olarak bağlantılı banka hesabına aktarılmasını sağlayacak. Tasarrufların bankalardan çekilmesini caydırmak için dijital euroya, Çin’den farklı olarak, faiz işletilmeyecek. Planlara göre şirketlerin büyük miktarlarda dijital euro tutmasına da izin verilmeyecek.

GİZLİLİK ENDİŞESİ

Tüketiciler açısından gizlilik en büyük endişelerden biri olmaya devam ediyor. Bazıları, Merkez Bankası’nın çıkardığı dijital bir para biriminin devletin mali işlemleri izlemesine imkân tanıyabileceğinden korkuyor. Eleştirilenler, Çin’deki sosyal kredi sistemine benzer uygulamalara işaret ediyor. Bu sistemde vatandaşlar, mali güvenilirlikleri de dahil olmak üzere davranışlarına göre değerlendiriliyor. Düşük puanlar, krediye, işe, kamu hizmetlerine veya seyahate erişimi kısıtlayabiliyor. Ekonomist Auriol ise dijital euro ile sosyal kredi sistemi arasında bağlantı görmüyor. DW’ye yaptığı açıklamada, “Sosyal kredi sistemlerinin, örneğin Çin’deki uygulamaların bununla hiçbir ilgisi yok” diyor ve ekliyor:

“Gizliliğin korunması, sosyal kontrol araçları oluşturmada suçla mücadele önlemleriyle bağdaştırılabilir.” Avrupa Merkez Bankası ayrıca akıllı telefonlar arasında doğrudan kişiden kişiye ödeme yapılmasını planlıyor. Böylece günlük ödemelerde nakde benzer bir anonimlik sağlanabilecek, buna karşılık kara para aklamayla mücadele kurallarına da uyulacak. Avrupa Merkez Bankası Dijital Euro Direktörü Evelien Witlox, planı şöyle tanımlıyor:

“Dijital euro, modern ödeme yöntemlerinin kolaylığını ve pratikliğini nakdin sağladığı güven ve istikrarla birleştiren güvenli ve kamusal bir seçenek olacak.”

BANKALAR NASIL İKNA EDİLECEK?

Hâlen işletmeler, kartla yapılan her ödeme için belirli bir komisyon ödüyor. 100 euroluk bir işlemde bu oran yaklaşık yüzde 0,5 ila 1,5 arasında değişiyor ve banka ile ödeme hizmeti sağlayıcısı arasında paylaşıyor. Dijital euronun, işletmelerin bu maliyetlerini azaltması hedefleniyor.

Ancak bankalar, mevcut komisyon gelirleriyle dijital altyapının kurulmasını ve işletilmesini finans ettiklerini savunuyor. Şimdi bu gelirlerin bir bölümü ortadan kalabilir. Bu nedenle birçok kredi kuruluşu adıl bir telafi mekanizması talep ediyor.

Van Donselaar, DW’ye yaptığı değerlendirmede “Bankalarla işletmeler için ücretlendirme modelleri arasındaki denge kritik önem taşıyor” diyor ve eleştirilerini şöyle sıralıyor:

“İşletmeler için daha düşük kabul ücretleri anlaşılabilir. Ancak işin büyük kısmını bankalar üstlenecek. Bu nedenle onların da sürdürülebilir bir iş modeline ihtiyacı var.”

SON SÖZ TÜKETİCİLERDE

Dijital euronun kabul görmesi için Avrupa Merkez Bankası ona “yasal ödeme aracı” statüsü vermek istiyor. Mevcut önerilere göre ödeme terminali bulunan her işletmenin dijital euro kabul etmesi gerekecek. Tüketicilerden ek ücret alınmayacak. Dijital Euro Direktörü Witlox, endişe ve eleştirilerin haksız olduğunu savunuyor: “Fiziksel banknotlarda olduğu gibi dijital euronun olduğu, Avrupa Merkez Bankası ile ulusal merkez bankalarından oluşan Eurosystem tarafından güvence altına alınacak. Bir dijital euro her zaman normal bir euroya eşit olacak. Kripto paraların aksine değeri istikrarlı kalacak, dalgalanmayacak.”

AP’DE KRİZ: KARAKOLLUK OLDULAR

İSVEÇLİ Avrupa Parlamentosu Üyesi Abir Al-Sahlani, Danimarkalı meslektaşını ‘ırkçı nefret söylemiyle’ suçlayarak polise şikayette bulundu. Danimarkalı Kristoffer Storm’un İsveçli vekile “Ülkesine geri dönsün” dediği ortaya çıktı.

Irak doğumlu İsveçli Avrupa Parlamentosu (AP) üyesi Abir Al-Sahlani, parlamentodaki göçmen karşıtı sloganları eleştirmesinin ardından kendisine ‘eve git’ diyen Danimarkalı milletvekilli Kristoffer Storm hakkında ırkçı nefret söylemi gerekçesiyle polise başvurdu.

Geçen ay Avrupa Parlamentosu’nda, Avrupa Birliği genelinde sınır dışı uygulamalarını genişletmeyi amaçlayan tartışmalı düzenlemenin kabul edilmesinin ardından bazı aşırı sağcı milletvekilleri genel kurulda ‘Onları geri gönderin’ sloganları attı.

Bunun üzerine İsveç Merkez Partisi’nden AP üyesi Abir Al-Sahlani, genel kurulda yaptığı konuşmada aşırı sağcı milletvekillerini sert sözlerle eleştirdi. ‘Bu parlamentoda kendimi hiç

Abir Al-Sahlani

bu kadar güvensiz hissetmedim’ diyen Al-Sahlani, ‘Attığı sloganlar siyasi rakiplere yönelik değil. “Onları geri gönderin” dediler. Bu sözler, Avrupa’da daha iyi bir yaşam aramaktan başka bir şey yapmamış insanlara yönelikti’ ifadelerini kullandı.

SOSYAL MEDYADA HEDEF GÖSTERİLDİ: DAHA ÇOK AĞLA

Konuşmasının sosyal medyada yayılmasının ardından iki sağcı AP üyesi Al-Sahlani’yi hedef alan paylaşımlar yaptı.

Finlandiya Partisi’nden Finlandiyalı milletvekili Sebastian Tynkkynen, Al-Sahlani’nin konuşma videosuna ‘Daha çok ağla’ yorumunu yazdı. Danimarka Demokratları’ndan AP üyesi Kristoffer Storm ise Al-Sahlani

için ‘Eve gitmeli’ ifadesini kullandı.

Al-Sahlani, çarşamba günü yaptığı açıklamada Storm hakkında ırkçı nefret söylemi nedeniyle İsveç polisine suç duyurusunda bulunduğunu açıkladı.

Storm ve Tynkkynen ise haklarındaki suçlamaları reddetti. Kristoffer Storm ise ‘Eve git’ ifadesinin ırkçı bir anlam taşımadığını söyleyerek, sözlerinin Al-Sahlani’nin tartışmalardan rahatsız olması halinde genel kurul salonundan ayrılıp sakinleşmesi gerektiği yönündeki kişisel görüşünü ifade ettiğini söyledi. Ancak Al-Sahlani bu açıklamayı reddederek, ‘İnsanlar bunun ne anlama geldiğini anlayacak kadar zekidir’ ifadelerini kullandı.

ÖLÜM VE ‘İSTİMAR’ TEHDİTLERİ ALDI

Al-Sahlani’nin açıklamaları sonrasında çok sayıda destek mesajı aldığı, ancak bunun yanında sosyal medyada ölüm ve istismar tehditlerine de maruz kaldığı belirtildi.

FRANSA’DA 3 NÜKLEER REAKTÖR ASKIYA ALINDI

YENİ bir sıcak hava dalgasının etkisi altında olan Fransa’da 3 nükleer reaktörün faaliyeti durdurulurken, 8 reaktör de düşük güç moduna alındı. Yerel basının devlete ait enerji şirketi EDF’den yapılan açıklamaya dayandığı haberlere göre, 37 vilayetinde yüksek sıcaklıklar nedeniyle kırmızı alarm verilen Fransa’da nükleer reaktörler için de çevresel önlemler alındı. Yüksek sıcaklıklar nedeniyle halihazırda ısınan

nehirlere reaktörlerden çıkan aşırı ısıtılmış suların bırakılmasına kısıtlama getiren çevresel önlemler kapsamında nehir kenarındaki 3 reaktörde faaliyetler bir süre için askıya alındı. Öte yandan 8 reaktör de çevresel nedenlerden dolayı düşük güç moduna alındı.

Durdurulan nükleer reaktörler arasında Garonne Nehri kenarındaki Golfec 2. Ünitesi, Rhone Nehri kenarındaki Bugey 3. Ünitesi ve Meuse Nehri kenarındaki Cooz 2.

Ünitesi yer aldı. Toplam 57 nükleer reaktörün bulunduğu Fransa’da elektrik üretiminin yüzde 70’i bu reaktörlerden sağlanıyor.

BEKAYI: MUTABAKAT BİR KRİZ SÜRECİNE GİRMIŞTİR

İRAN Dışişleri Bakanlığı ve Müzakere Heyeti Sözcüsü İsmail Bekayi, İran ile ABD arasındaki karşılıklı saldırılara ilişkin “Şüphesiz mutabakat bir kriz sürecine girmiştir” dedi. Bekayi, başkent Tahran’da düzenlediği haftalık basın toplantısında gazetecilerin sorularını

İsmail Bekayi

yanıtladı. İran’ın hiçbir zaman taahhütlerini ihlal etme konusunda öncü olmadığını savunan Bekayi, “Şüphesiz mutabakat bir kriz sürecine girmiştir. Bu anlaşma çerçevesinde sürekli olarak ihlallerde bulunan taraf

ABD’dir” ifadelerini kullandı. Bekayi, Humm’un başkenti Maskat’ta Hürmüz Boğazı’ndan geçiş düzenlemeleri için Ummanlı heyetle bir araya geldiklerini ve bir mekanizma oluşturmaya çalıştıklarını ancak ABD’nin Umman üzerindeki baskısı nedeniyle bir sonuca ulaşamadıklarını söyledi.

İNGİLTERE’DE YÜKSEK SICAKLIKLAR İKİ AYDA 2 BİN 700’DEN FAZLA KİŞİNİN ÖLÜMÜNE YOL AÇTI

İNGİLTERE’DE mayıs ve haziran da yaşanan sıcak hava dalgalarının 2 bin 700’den fazla kişinin ölümüne yol açtığı tahmin ediliyor.

Uluslararası bilim insanlarının oluşturduğu World Weather Attribution (WWA) bünyesinde Imperial College London, İngiltere Meteoroloji Ofisi (Met Office) ve Londra Hijyen ve Tropikal Tıp Okulu araştırmacıları, İngiltere ve Galler’de mayıs ve haziran da görülen rekor sıcak hava dalgalarının ölümlere etkisini analiz etti.

Buna göre, mayısta 550 kişinin vefatı aşırı sıcaklarla ilişkilendirildi. Mayısta sıcaklıklar en yüksek 35,1 dereceye kadar çıkmış ve mayıs ayı için rekor seviye olmuştu.

Özellikle haziranın ikinci yarısında yaşanan sıcak hava dalgası nedeniyle ise 2 bin 200 kişinin vefat ettiği tahmin edildi. Geçen ayki sıcak hava dalgasında Met Office üst üste en az üç kez kırmızı alarm vermiş ve sıcaklıkların sağlık etkilerine karşı uyarıyordu. Böylece İngiltere ve Galler’de mayıs ve haziranın sıcak hava dalgalarının 2 bin 700’den fazla ölüme yol açtığı tahmin edildi. Haziran 2026, İngiltere’de kayıtlardaki en sıcak haziran ayı olmuştu. Sıcaklıklar bazı bölgelerde 36 dereceyi aşmıştı.

Batı Avrupa’nın en şiddetli sıcakları yaşadığı haziran da Almanya’da yaklaşık 5 bin 500, Fransa’da 2 bin ve Belçika’da 1200 kişinin vefatı sıcaklıklarla ilişkilendirilmişti.